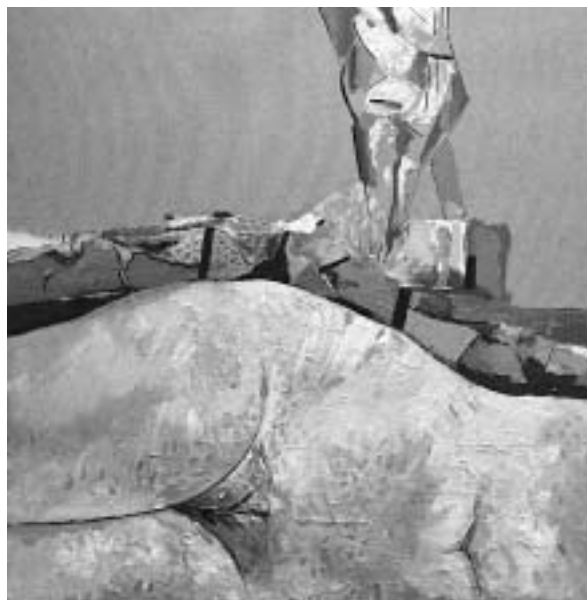

Pápes Éva

„NEMESEROTIKA“

– azaz nemes-e az erotika – női szemmel

Egy esős alig-tavaszi napon nyílt meg Nemes László szépívű-szép című kiállítása a Gönczi Galériában, hogy meginvitáljon minket a női test erotikus tájaira. Ölek és combok, a szemérem számára a művészetben és a szerelmi együttléten kívül zárt világába léptünk be a képeken keresztül, oda, ahová a vágyak viszik a férfiakat és az álmok az ifjakat. S bár mai média uralta világunkban a női test már nem tabu többé, mégis elfogja az embert a titokba való bepillantás érzése, amikor ennyi kitárt ölet és szerelemre nyitott combot kell szemrevételeznie. A testek aranyló sárgája, a tomporok kereksege néhol az Évára való amúgy is direkt utalások mellett a gyümölcsöt is eszünkbe juttatta, a bűnbeesést, amit neki tulajdonít a keresztény hitvilág. A bűn és a tiltás levegője ott kísért mai napig is a meztelenség tájain, az élvezet és ennek lehetséges következményei mintha összenőttek volna kultúránkban a félelemmel, a titokkal, tisztátalansággal. Nemes László képei láthatóan mentesek ettől az összefonódástól, inkább valami pogány életöröm látszik megjelenni a dús combok hajlataiban, néhol archaikus formák villannak föl, a természet-anya-öl jellege testesül meg a legjobb alkotásokban. A költészet szerelmes szótára nevezte el ezeket a képen látható testtájakat virágnak, kehelynek, töltötte meg mézzel, ambróziával és más édességekkel, hogy lépze csalja az amúgy is oda kívánczót, hogy létrejöheszen az egyesülés, a teljességgé válás misztikus élménye. Tévedés ne essék, itt erről az eggyé válásról nincs igazán szó, Nemes László erotikája egyszemélyes, a hívogató nő jelenik meg csupán, sőt nem is a hívogató nő, inkább a hívogató nőiség minden személyesség nélkül. Ezeknek a hívogató öleknek ugyanis nincs arcuk, csak testük, személytelenül és általánosan szólnak a nőiségről, éppen ezért nem lehetnek szemérmetlenek, a szó teljes értelmében, mivel a lélek személyességét megmutató szemek egyszer sem jelennek meg a testtel együtt. Ahol a nő arca van jelen, ott nincs teste, angyali formát kap, feje köré záródik valamiféle archaikus kerek- vagy háromszög-forma, létezése elvonttá, ezért testtelenné válik. Ezekben a képekben éppen az angyali formára való utalás miatt a nőiségnek egy nem földi, és ugyanúgy nem személyes vonatkozása mutatkozik meg, az éteri, a nem valóságos, a misztikus, vagy inkább tünemény volta. Ezért is érdekes, hogy kivétel nélkül a kép alsó mezőjében vannak elhelyezve, mintegy múltbéli élményként, a tudatalanba utalva, míg a többi képen mutatkozó dús ölek és combok kitöltik a képmezőt, uralják a teret.

Vajon miért nincs arcuk ezeknek a hívogató testeknek? Miért nincs testük az angyal-arcú lányoknak? A válasz nyilván túlmutat a Nemeserotikán, sokkalta inkább kereshető a korban, a mentalitásban, a férfi-nő viszonyrendszer modern korunk által meghatározott sajátosságai-ban. A nőiség fogalma a századok során soha nem ment át akkora változáson, mint napjainkban. A női archetípusok szinte feloldódtak a gazdasági és társadalmi elvárások tengerében. A szerepek folyvást cserélődnek, a nők egyre férfiasabbá válnak, a férfiak egyre nőiesebbé, már senki sem tudja pontosan, mi is a természettől meghatározott – azaz törvény szerinti – dolga a világban. A nő hol kereskedelmi árucikk, hol tárgy, hol csapda, hol harcos, hol szent, hol anya, hol vamp, hol meg valamiféle semleges jolly-joker, mindent behelyettesítő nemiség nélküli lény. Szétfolytak és határ nélkülivé váltak a szerepek, zavar és esetlegesség uralja a párkapcsolatokat. A nemiség meneküléssé, élvezeti cikké vagy éppen pornográfiává vált, csak éppen a legfontosabb szerepét találja meg egyre nehezebben: a teljesség, a transzformáció, az egymásba át- és behatoló energiák egyensúlyba kerülésének pillanatnyi extázisát. Itt ugyanúgy elvész a személyesség, nincs arca az extázisba utazónak, mert egy nagyobb erő uralma alá kerül, amelyben feloldódva, elveszve egy nagyobb egész részévé válik, ha úgy tetszik maga is természeté lesz. Nemes László képei közül jónéhányban megjelent a természet szerelmes arca, a nőiség személytelenül személyes extatikus elengedettsége, a teljes önátadás melegsége, a mozdulatok természetessége, a női test önmagában is teljességet sugárzó szépsége. Ezt a személyességet, mármint a szerelemét – az arcok nélkül is át tudta adni, mert a mozdulatok képes beszéde néha nagyon sokatmondó lehet. S bár a teljességhez az út a személyességen, a kapcsolódáson, az egymásba belefeledkezett szemeken vezet át, a végeredmény szemmel láthatóan ott volt a képeken. S ha a hívogató, a szerelmes nő nem is mindig tudott megjelenni a Nemeserotika élénk tárt tájain, mármint az a bizonyos testeken túli, a lélek által áthevített teljességben létező nő, akinek van arca, de van teste is, mert egész, azért így is nagyon alapos oktatásban részesültünk a nőiség mibenlétéről.

S ha már a teljességnél tartunk, a modern világban emancipálttá tett nő kérdezi belőlem: vajon ki tárná a világ elé a művészet által megfogalmazott férfi-erotika test-tájtait? Erre szokás azt mondani: költői kérdés volt, amely magában hordja a választ. Jelen világunkban csak a női szemérem tehető ki közönség elé, a férfi test képzelete nem vonzza a szép jelzőt, sem a kiállításra készülő festőket, vagy szobrászokat. Sajnos ebben a férfiak már régen nem egyenlők velünk, nőekkel.

De ne vonatkoztassunk ennyire el a képektől, az élénk tárt testektől, a fragmentumokban tetten érhető Érósz részlet-gazdag megmutatásától. Érdekes még egyszer visszatérni az egyik izgalmas és igen gondolatébresztő kompozícióhoz, amelyet két iker-kép tár elénk. Az arany-

ló testekkel szemközti falon látható felnagyított vörösben-sárgában pulzáló vagina látványa úgy ütközik a szemnek, mint valamiféle hasadás a valóság szövetén. Az oldalirányban nekifeszülő éles vonalak mintegy támadják, fenyegetik természetes kinyílását, kiemelik védtelenségét és sebezhetőségét, amely a megmutatás velejá-rója lehet – negatív esetben. A női energia kiáradása és befogadó-készsége mögött mindig is ott volt ez a baljós árnyék, a veszély érzete, amely hol bűn képében, hol megvetettségeként kísérte a kitarulkozást, az oda-adást. Jó lenne azt gondolni, hogy ez ma már nem így van, de a kép mégis arról ad jelzést, hogy ebben nincs változás, a büntelen és felszabadult szexualitás ma is kemény akadályokba ütközik. Szerencsére ennek ellensúlyaként jelen van a másik pólus, az öröm és a szabad meztelenség. A megmutatás ténye – a szépség önelengedő gesztusai - megteremtik az egyensúlyt, a lehetőséget, amely arról szól, hogy esélyt adunk a szépnek, a nemesnek, a mellék és hátsó gondolatok nélküli levetközésnek, önátadásnak, és leginkább magának a befogadásnak, amely az igazi nőiség leglényege.

